

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. XVII. An inobservantiam legis excuset à culpa inculpabilis ignorantia
comitans?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

occurrere. Unde si leges in Authoribus has, & similes propositiones: *frequentè fieri solita sunt libera in causa*, intelligendum est, quoties ante positionem causæ cogitationi occurrunt ejus effectus; secus, si non occurrant actualiter. In dubio tamen, utrum occurrerit, censendum, quòd ita; quia in obscuris judicandum, quòd vero similis, aut quòd plerumque fieri consuevit.

898. Resp. 3. juxta quantitatem culpæ, quæ est in causa, mensurari culpam in subsequente effectu solum in causa voluntario. Hinc si ebrietas est tantum venialiter mala, effectus solum voluntarius in causa, duntaxat cum veniali culpa liberè admittitur, similiter erit tantum venialiter malus. Imò licet causa esset mortaliter mala, si tamen negligentia, quæ in effectibus ipsius præcavendis commissa fuit, sit levis, actus subsequentes non nisi levis malitiæ culpam contrahunt; quia nemo dat plus, quam habet; & quoniam talis effectus solum habet malitiam causæ, cum ponatur non esse nisi in causa liber; malitia verò causæ imputabilis ponatur solum venialis, plus non habebit effectus, nisi malitiam venialem.

§. XVII.

An inobservantiam legis excuset à culpa inculpabilis ignorantia comitans?

899. Ignorantia *concomitans* nihil est aliud, quam, quæ quis invincibiliter ignorat suum vitiosum affectum, quem vel habitualement, vel conditionatum, vel actualem habet, per hunc actum externum ex alio sine hic & nunc volitum, facto ipso expleri. Exempli causâ: habet quis actu, vel habitu affectum internum, quo vellet occidere inimicum, si occasionem haberet; & (post debitam diligentiam, an objectum, in quod jaculari vult, sit fera, vel homo?) invincibiliter errans, putansque feram esse, jaculatur in objectum, quod in re est jaculantis inimicus: tali casu inimici occisio facta dicitur cum ignorantia *comitante* pravum ejus affectum, *non causante*; quo posito: *re.* quòd talis ignorantia simul existens cum dicto affectu nunquam inficiat actum, cujus est comes.

Nam omnis actus internus in tantum actum externum inficit, seu vitiat, in quantum cum imperat; sed nec ignorantia concomitans invincibilis, nec etiam ipse pravus affectus internus imperat actum externum, quem comitatur; ergo non vitiat. Contraria sententia in eo falli videtur, quòd effectus subsecutus ex actu imperato, dum fiebat, fuerit ab operante, interne concupitus, quæ concupiscentia, licet faciat, eum non esse operanti contrarium, non tamen efficit, quòd ei sit voluntarius in actu externe posito; ita Thomas Sanchez *cit. n. 13.*

Hinc inferes. 1. ignorantiam concomitantem excusare ab excommunicatione, & irregularitate ex delicto, aliisque similibus pœnis; quia Ecclesia non potuit eas pœnas propter actus internos imponere; & actus externus ex interno, licet pravo, in hoc casu non procedit, consequenter culpâ caret. Inferes. 2. ex hac ignorantia non oriri obligationem restituendi, quoties proximo per actum, cujus est comes, aliquod damnum infertur, quia actus, *illativus restitutionis*, debet esse culpabilis *in ordine ad damnum illatum*; intellige, quando restitutionis obligatio nascitur ex actione formaliter injusta. Inferes. 3. eum, qui contrahit cum Berta, existimans esse Cajam, licet sit ita dispositus interne, ut, esto sciret, non esse Cajam, sed Bertam, tamen cum hac contraheret, non contrahere verum matrimonium; ratio sumitur ex defectu *actualis voluntarij in Bertam* externe proditi. Nam affectus etiam actualis in Bertam non influit in externam promissionem; Dicastillo *tr. 10. de matr. D. 7. d. 7.*

Inferes. 4. secundum aliquos sponsalia cum ignorantia concomitante invincibilis alicujus defectus notabilis contracta, tenere; ratio est, quòd hic defectus non possit dici *absolutè* à contrahente *incognitus*; cum per illam ignorantiam fuerit ita dispositus, ut illo non obstante voluisset contrahere. Disparitas autem inter hanc, & priorem illationem est, quòd ad matrimonium consensus de presenti, id est, *attuale voluntarium* requiratur; in sponsalibus autem, ut illa non possint propter aliquem defectum irritari, satis est, quòd ille defectus non fuerit contrariè involuntarius; ita P. Herdinck *sæpe cit.* Verum hoc

hoc limitandum videtur, ut non procedat, si carentiæ defectus alligatus fuit consensus; 2. si consensus externus in Bertam non procedat ab interno in eandem. 3. quoad ly, *ut non possit irritari* talis contractus post cognitum illum defectum notabilem. De his *V. dictal.* 4.

902. Inferes. 5. quod omnis ignorantia, etiam vincibilis, modo non sit affectata, saltem *minuat* culpam, quia minuit voluntarium; exemplum est in peccato Pilati, *Joan.* 19. v. 11. de quo Christus sic loquitur: *qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.* Dixi autem, *modo non sit affectata.* Nam *ignorantia affectata solet æquiparari scientiæ.* c. ult. de rescript. in 6. ibi: *cum taliter contrahendo non expertes scientiæ videantur;* & Layman in c. 20. de elect. n. 6. habeturque etiam in v. 2. de constit. in 6. teste Pirhing de *Judicijs*, n. 44. hinc si ob finem liberius peccandi, negligo sciendi occasiones, aut alia pono impedimenta libertatis in futurum, culpa fit auctior: excipe tamen ab hoc augmento finalitæ illam ignorantiam affectatam, quæ ob fines ex circumstantiis bonos assumeretur; Sanchez *cit. c.* 17. n. 5.

903. Inferes. 6. in foro externo *alleganti ignorantiam legis, aut edicti publici, sine probatione non credi*, ut dicitur c. *fin. qui matrimonium accusare.* Nam non ei, qui negat, sed, qui affirmat, imponitur onus, seu obligatio probandi. L. 2. ff. de probat. L. *Actor* 23. C. eod. Unde, quod dicitur *reg.* 47. de *reg. juris* in 6. *ignorantiam præsumi, ubi scientia non probatur*, fallit. 1. in facto proprio; quia nemo præsumitur ignorare factum proprium, c. *Ab excommunicato, de rescriptis*, nisi interdum ob temporis diuturnitatem, ut notat Mascardus de *probat.* Fallit. 2. si quis dicat, se nescire, quæ scire sui officij est, c. *innotuit, de elect.* Fallit. 3. si quis dicat, se nescire, quæ publicè gesta sunt, c. 1. de *postulat. Prælat.* & *cit. c. ult.* ibi: *cum rationabiliter præsumatur, quod denuntiationem, publicè factam, idem existens in diœcesi, minimè ignoraverit;* quod tamen intellige pro foro externo.

904. Ratio hujus est, quia, quod in dictis casibus præsumatur *scientia*, non *ignorantia*, non est ex natura rei, sed totum fundatur in præsumptione juris, quæ admittit probationem in contrarium, qua

posita admitti debet allegatio ignorantie. Hæc probatio præstatur. 1. si jus sit valde abstrusum, & non nisi valde doctis cognitum; Molin. *D.* 71. n. 10. Nam legis ignorantia est probabilis, si lex sit dubia, vel obscura, ut notat Layman in *c. ult. de constitut. n.* 2. Præstatur. 2. si quis probet, se inter homines non habitasse, vel carcere conclusum fuisse. 3. si probet se fuisse absentem à diœcesi, provincia, vel loco legis promulgatæ. 4. in muliere, milite, minore 25. annis, simplici agricola, facilior est conjectura ex circumstantia personæ, quod legem inculpatè ignoraverit. Si autem ignorantia solum semiplenè probata sit, in supplementum deferri à Judice juramentum potest. Gail. *l.* 2. *observ.* 148. n. 23. Molin. *D.* 71. n. 3. Layman in *cit. c.* 2. de *constitut. n.* 5. ob regulam communem: quod ea, quæ occulta sunt, aut in animo consistentia, cum aliam dilucidam plerumque probationem habere non possint, juramentò confirmari debeant.

§. XVIII.

*An legis inobservantiam excuset à culpa periculum gravis nocu-
menti?*

Loquimur de culpa ex inobservantia legis humane. Unde quæstio in præsens est 1. an quis lege humanâ obstringi possit ad aliquem actum, cui grave nocumentum annexum est, impendens subdito, si debeat illud implere? Et ad hoc respondetur affirmativè, si ejus observantia bono communi graviter necessaria sit: sic Covaruvias in *c. Alma*, p. 1. q. 3. n. 9. Suarez *l.* 3. de *legib. c.* 30. n. 4. cum communi. Nam quælibet pars communitatis, secundum quod graviter periclitatur bonum commune, graviter obligatur etiam posthabito bono suo privato, conservando communitatis bono; quia bonum commune semper præferendum est bono particulari; intellige, secundum quod (*hoc illi posthabere*) conservatio boni communis indiget, & non ampliùs. 905.

Ex hoc collig. 1. licitè subditos, etiam graviter, obligari ad præstandum actum bono communi graviter necessarium, licet ei annexum sit grave nocumentum particu-